

بررسی مقایسه ای اداره فعال و فیزیولوژیک مرحله سوم زایمان

لیلی صالحی^۱، اعظم بهیرائی^۲، فاطمه واثق^۲

خلاصه

سابقه و هدف: مرحله سوم زایمان یکی از مهمترین مرحله زایمان است که می تواند موجب افزایش خونریزی پس از زایمان و مرگ و میر مادران گردد. این مرحله به دو صورت فعال و فیزیولوژیک اداره می شود. مطالعه حاضر به منظور مقایسه اداره فعال و فیزیولوژیک این مرحله در زنان مراجعه کننده به زایشگاه خاتم الانبیاء هرمزگان جهت زایمان، صورت گرفته است.

مواد و روش ها: این پژوهش یک مطالعه کارآزمایی بالینی بود که به بررسی مقایسه ای اداره فعال و فیزیولوژیک مرحله سوم زایمان تحت شرایط خاص پرداخت. نمونه های پژوهش به دو گروه ۴۷ نفری تقسیم شدند. در گروه اداره فعال نمونه ها ۱۰ واحد ستوسینون در ۵۰۰ سی سی سرم دریافت می کردند، بند ناف بلافاصله پس از زایمان کلامپ قطع می شد و زایمان جفت به کمک روش براندنت آندروز صورت می گرفت. در گروه فیزیولوژیک ابتدا ۱ سی سی آب مقطر در ۵۰۰ سی سی سرم ریخته می شد، بند ناف پس از قطع کامل نبض آن کلامپ و قطع می گردید و خروج جفت با کشش ملایم بند ناف همراه با زورزدن مادر بدون استفاده از مانور براندنت آندروز انجام می شد. پس از خروج، جفت و پرده ها از نظر باقیماندن قسمتهایی از آنها به دقت مورد معاینه قرار می گرفتند.

یافته ها: یافته های این پژوهش نشان داد که میزان خونریزی پس از زایمان در گروه فیزیولوژیک (۱۴/۵۸ درصد) بیشتر از گروه فعال (۱۰/۶۴ درصد) بود، ولی تستهای آماری اختلاف معنی داری را در این زمینه بین دو گروه نشان ندادند. متوسط طول مدت مرحله سوم زایمان در اداره فیزیولوژیک از اداره فعال بیشتر بود ولی تستهای آماری اختلاف معنی داری را در این زمینه نیز بین دو گروه نشان ندادند. بین میزان باقیماندن جفت یا تکه هایی از جفت و پرده ها نیز بین دو گروه اختلاف معنی داری مشاهده نگردید.

نتیجه گیری: با توجه به نتایج به دست آمده در این مطالعه توصیه می شود مرحله سوم زایمان در زنان کم خطر از نظر خونریزی پس از زایمان به روش فیزیولوژیک اداره شود.

واژگان کلیدی: مرحله سوم زایمان، اداره فعال و فیزیولوژیک، خونریزی پس از زایمان، عوارض مرحله سوم زایمان

۱- دانشجوی *Ph.D* آموزش بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، گروه خدمات بهداشتی تاریخ دریافت مقاله: ۸۰/۶/۱۵

۲- کارشناس مامایی، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی ایران، گروه مامایی تاریخ تایید مقاله: ۸۴/۸/۱۵

پاسخگو: لیلی صالحی

تهران، خ پورسینا، دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشکده بهداشت، گروه خدمات بهداشتی

مقدمه

کمتر به استفاده از داروهای منقبض کننده و در مقابل، باعث افزایش خطر عوارض جانبی نامطلوب میگردد (۵). این روش، افزایش میزان احتباس جفت نیز گزارش شده است (۴). در حالیکه در مورد اثر ستوسینون در درمان خونریزی پس از زایمان شکی نیست ولی اینکه استفاده پیشگیرانه و روتین از این دارو می تواند سبب کاهش خطر خونریزی پس از زایمان در زنان کم خطر شود، مورد قبول همه نیست. *Nordstorm* می نویسد از مجموع پرسشنامه هایی که برای ۵۵ بخش زایمان در سوئد فرستاده شد، ۳۴ بخش زایمان از اداره فعال بطور روتین استفاده نمی کردند. اداره فعال ممکن است باعث کاهش طول مرحله سوم زایمان گردد ولی باعث کاهش خون از دست رفته با اداره فیزیولوژیک در زنان کم خطر نمی گردد (۶).

زایمان روندی است که طی آن جنین، جفت و پرده ها از راه کانال زایمانی خارج می گردند (۱). وضع حمل موفقیت آمیز فقط منحصر به زایمان جنین نمی باشد بلکه خروج جفت و پرده ها نیز اغلب جزو معضلات عمده مامایی بشمار می آید. چرا که در برخی موارد به علت خونریزی، شوک و عفونت که از عوارض احتباس جفت و پرده های جنینی هستند، مرگ مادر اتفاق می افتد (۲). زایمان جفت و پرده ها (مرحله سوم زایمان) یکی از خطرناکترین مراحل زایمان با افزایش خطر مرگ و میر مادران می باشد (۳). این مرحله از زایمان میتواند به دو صورت فعال و فیزیولوژیک اداره شود (۴). فواید و مضرات این دو نوع اداره بطور یکسان بیان نگردیده است. اداره فعال باعث کاهش طول مدت مرحله سوم زایمان، کاهش خونریزی پس از زایمان، نیاز

قبیل هیدرآمینوس، پره اکلامپسی و اکلامپسی و...) و عدم استفاده از تشدید یا تحریک زایمانی، را انتخاب و به ترتیب شماره‌گذاری نمود. افراد با شماره‌های فرد در گروه اداره فعال و افراد با شماره‌های زوج در گروه اداره فیزیولوژیک قرار گرفتند و نمونه‌گیری تا کامل شدن گروهها ادامه یافت. آنگاه برای گروه مورد یا اداره فعال، ۱۰ واحد سنتوسینون در ۵۰۰ سی‌سی سرم به صورت داخل وریدی تزریق شد و برای گروه شاهد یا اداره فیزیولوژیک از دارونما استفاده گردید.

برای کسب اعتبار علمی پرسشنامه و برگه ثبت اطلاعات از روش اعتبار محتوا استفاده گردید. چون در این پژوهش در مورد تمام نمونه‌ها، پرسشنامه و برگه ثبت اطلاعات توسط شخص پژوهشگر تکمیل گردید، بنابراین نیاز به بررسی پایایی در این مورد نبود.

کلیه نوزادان با ترازوی موجود در اتاق زایمان توزین شدند، فشارخون کلیه مادران با یک فشارسنج گرفته شد و طول مرحله دوم و سوم زایمان توسط یک ساعت اندازه‌گیری شده است که جهت اعتبار علمی درستی همه وسایل قبلاً توسط تکنیسین ابزار پزشکی کنترل شده بود. قد تمام زائوها هم با استفاده از متری که در اتاق زایمان نصب گردیده بود گرفته شد. همه آزمایشها در یک آزمایشگاه و توسط یک نفر انجام شد که صحت دستگاهها توسط مسؤول آزمایشگاه تایید گردیده بود.

پژوهشگر طی مدت ۶ ماه حضور در مرکز زایمانی مزبور، ابتدا در اتاق پذیرش، هر خانمی که با درد زایمان مراجعه می‌نمود و دارای مشخصات واحدهای پژوهش بود انتخاب می‌کرد. آنگاه وزن و قد وی اندازه‌گیری و یک نمونه خون جهت سنجش هموگلوبین و هماتوکریت گرفته می‌شد. سپس سوالات پرسشنامه و برگه ثبت اطلاعات تکمیل می‌گردید. پژوهشگر خانم باردار را تا هنگام زایمان تحت نظر می‌گرفت وزن جنین نوزاد به صورت بالینی با معاینه شکم مادر تخمین زده می‌شد و در صورتیکه بیش از حد معمول به نظر می‌آمد نمونه حذف می‌گردید. زایمان نمونه‌ها منحصراً توسط پژوهشگر انجام می‌شد. در صورتیکه نمونه‌ای دچار احتباس جفت و یا باقیماندن تکه‌هایی از جفت و پرده‌ها پس از زایمان می‌گردید، بعنوان عوارض مرحله سوم زایمان ثبت می‌شد. تشخیص خونریزی زیاد حد فاصل خروج جفت و جنین به وسیله تخمین چشمی و بالینی صورت می‌گرفت. طول مرحله سوم زایمان بر اساس فاصله زمانی خروج نوزاد تا خروج جفت محاسبه می‌گردید. مرحله سوم زایمان مشابه تحقیق Rogers و همکاران (۴) به دو صورت فعال و فیزیولوژیک اداره می‌گردید، بدین صورت که در گروه فعال، بلافاصله پس از زایمان نوزاد ۱۰ واحد

مؤثر بودن اداره فعال مرحله سوم زایمان از نظر خونریزی پس از زایمان در زنانی که کمتر در معرض خطر خونریزی پس از زایمان هستند مورد قبول همه نیست *Thilaganathan* و همکاران معتقدند استفاده از داروهای اکسی توسیک از نظر خونریزی پس از زایمان در خانمهای کم خطر باید در مقابل مضرات نادر و جدی که گاهی پیش می‌آید سنجیده شود (۷). *Prendivill* در سال ۱۹۸۸ برای اولین بار این موضوع را مورد توجه قرار داد و جهت تعیین اثر اداره فعال بر کاهش خونریزی پس از زایمان مطالعه‌ای را در بیمارستان مادران بریستول انگلستان بر روی ۶۹۵ نفر انجام داد (۸). وجود نتایج ضد و نقیض در مورد مطالعات مربوط به استفاده روتین از این دارو برای خانمهای کم خطر از نظر خونریزی پس از زایمان، متفاوت بودن روشهای اداره مرحله سوم زایمان در زایشگاههای مختلف بر طبق مشاهدات پژوهشگر، توجه به این نکته که زایمان طبیعی با هدف به حداقل رساندن صدمات مادر و نوزاد انجام می‌شود و نیز عوارض داروی اکسی توسین (سنتوسینون) همگی باعث گردیده که پژوهشگر لزوم انجام چنین پژوهشی را احساس کند و طی آن طول مرحله سوم زایمان و عوارض این مرحله را در دو گروه اداره فعال و فیزیولوژیک مقایسه نماید.

مواد و روش‌ها

این پژوهش یک مطالعه کارآزمایی بالینی تصادفی بود که در آن به بررسی مقایسه‌ای اداره فعال و فیزیولوژیک مرحله سوم زایمان پرداخته شد و دو گروه از نظر میزان ابتلا به خونریزی پس از زایمان، طول مرحله سوم زایمان، میزان احتباس جفت و یا باقیماندن تکه‌هایی از جفت و پرده‌ها مقایسه شدند.

کلیه زنانی که شرایط پذیرش را داشتند به عنوان نمونه انتخاب و به صورت تصادفی در گروه اداره فعال (۴۷ نفر) یا اداره فیزیولوژیک (۴۷ نفر) قرار گرفتند. بدین منظور پژوهشگر با مراجعه به مرکز زایمانی خاتم‌الانبیاء دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، خانمهای باردار مراجعه کننده و دارای مشخصات واحدهای پژوهش شامل تعداد حاملگی ۵ یا کمتر، سن حاملگی ۳۷-۴۲ هفته، حاملگی تک‌قلو، عضو نمایش سر جنین زنده، میزان هموگلوبین ۱۰ گرم بر دسی‌لیتر یا بیشتر، عدم وجود خونریزی قبل از تولد و پس از هفته ۲۰ در حاملگی فعلی، عدم وجود ممنوعیت استفاده از سنتوسینون، سن هنگام بارداری ۳۵ سال یا کمتر، عدم وجود سابقه سزارین، عدم وجود فشارخون سیستمیک بیشتر از ۱۴۰ میلی‌متر جیوه، عدم وجود دیابت و بیماریهای قلبی کبدی و مشکلات انعقادی شناخته شده، عدم وجود عارضه زایمانی (از

مقایسه قرار گرفته اند. طبق جداول فوق، آزمونهای آماری اختلاف معنی داری بین دو گروه از نظر متغیرهای کمی و کیفی نشان نداده اند یعنی دو گروه همگن بوده اند.

جدول ۱- مقایسه میانگین و انحراف معیار متغیرهای کمی واحدهای پژوهش در دو گروه اداره فعال و فیزیولوژیک*

متغیر کمی	اداره فعال	اداره فیزیولوژیک
سن (سال)	۲۴/۹۴±۵/۰**	۲۳/۵±۴/۴۲
سن حاملگی (هفته)	۳۸/۷۲±۱/۱۵	۳۸/۷۷±۱/۳۳
تعداد حاملگی	۲/۸۹±۱/۴۷	۳/۰۶±۱/۲۹
وزن نوزاد متولد شده (گرم)	۳۲۳۰/۸۵±۴۷۳/۹۵	۳۱۳۰/۸۵±۳۶۲/۴۴
شاخص توده بدنی	۲۴/۹۱±۴/۰۳۲	۲۳/۸۸±۲/۹۴
میزان هموگلوبین قبل از زایمان	۱۲/۰۵±۰/۹۲	۱۱/۶۶±۱/۰۲
میزان هماتوکریت قبل از زایمان	۳۶/۶۰±۲/۹۳	۳۵/۵۳±۳/۱۰
طول مرحله اول زایمان (ساعت)	۹/۴۴±۳/۸۲	۸/۸۹±۳/۹۵
طول مرحله دوم زایمان (دقیقه)	۲۳/۶۲±۲۲/۵	۱۸/۸۵±۲/۵۷
تعداد دفعات شیردهی	۵/۲۱±۲/۴۳	۵/۰۹±۱/۷

* هیچ اختلاف معنی داری بین متغیرهای دو گروه وجود نداشت

** میانگین و انحراف معیار می باشد.

جدول ۲- توزیع فراوانی مطلق ونسبی و متغیرهای کیفی واحدهای پژوهش در دو گروه اداره فعال و فیزیولوژیک*

متغیر کیفی	اداره فعال	اداره فیزیولوژیک
انجام شد	۷ (۱۴/۹)**	۵ (۱۰/۶)
انجام نشد	۴۰ (۸۵/۱)	۴۲ (۸۹/۴)
درجه ۱	۲۳ (۴۹)	۰ (۰)
درجه ۲	۲۴ (۵۱)	۴۷ (۱۰۰)
درجه ۳	۰ (۰)	۰ (۰)
اطراف مجرا	۰ (۰)	۰ (۰)
جنس نوزاد		
دختر	۱۸ (۳۸/۳)	۲۲ (۴۶/۸)
پسر	۲۹ (۶۱/۷)	۲۵ (۵۳/۲)
شیردهی از پستان		
دارد	۴۷ (۱۰۰)	۴۳ (۹۱/۵)
ندارد	۰ (۰)	۴ (۸/۵)
خونریزی زیاد	۱ (۲/۱۳)	۱ (۲/۱۳)
نداشتند	۴۶ (۹۷/۸۷)	۴۶ (۹۷/۸۷)

* هیچ اختلاف معنی داری بین متغیرهای دو گروه وجود نداشت.

** تعداد و (درصد) می باشد.

در جدول شماره ۳ طول مرحله سوم زایمان در دو گروه در نظر گرفته شده است. میانگین طول مرحله سوم زایمان در اداره فعال، ۹ دقیقه و در فیزیولوژیک، ۱۳ دقیقه بود، ولی این اختلاف از نظر آماری معنی دار نبود.

ستوسینون در ۵۰۰ سی سی سرم بصورت داخل وریدی تزریق می شد، بند ناف بلافاصله پس از تولد نوزاد کلامپ و قطع می گردید و جفت با استفاده از روش براندت آندروز تعدیل شده (Khan و همکاران (۹) خارج می گردید. در گروه اداره فیزیولوژیک بجای اکسی توسین ۱ سی سی آب مقطر در ۵۰۰CC سرم ریخته شده و بند ناف تا قطع کامل نبض آن کلامپ و قطع نمی گردید.

خارج کردن جفت پس از اطمینان از جدا شدن آن، با کشش ملایم بسندناف همراه با سعی و تلاش مادر و بدون انجام مانور صورت می گرفت. وضعیت مادر در تمامی زایمانها بصورت خوابیده به پشت بود. جهت اندازه گیری زمان در تمام زایمانها تنها از یکساعت استفاده شد. سپس زائو با تاکید بر یادداشت نمودن تعداد دفعات شیردهی، برگشت به مرکز در صورت بروز پس درد یا خونریزی و بازگشت مجدد و حتی پس از ۲۴ ساعت به مرکز بدون دادن نسخه یا دارویی، ۲ ساعت پس از زایمان مرخص می شد. پس از ۲۴ ساعت با مراجعه مجدد زائو، از وی نمونه خون گرفته می شد و به تعدادی از سوالات پرسشنامه و چک لیست جواب داده می شد. حدود ۱۰ نفر در این مسیر حذف شدند. نمونه گیری تا کامل شدن نمونه ها، ادامه یافت. تعدادی از نمونه ها که طی ۲۴ ساعت اول پس از زایمان دچار عارضه خونریزی پس از زایمان می شدند مجدداً به مرکز مراجعه و اقدامات درمانی در مورد آنها انجام می گرفت.

در این مطالعه جهت دستیابی به اهداف پژوهش از آزمونهای آماری t ، کای دو، فیشر و کوکران به همراه نرم افزارهای $EPI6$ و $Instate$ استفاده گردید. در کلیه مراحل نمونه گیری مسایل اخلاقی رعایت شد، بطوریکه هدف و ماهیت پژوهش برای کلیه واحدهای پژوهش تشریح و به آنها توضیح داده شد که در رد یا قبول شرکت در این پژوهش آزاد هستند. در هر شرایطی سلامتی مادر و کودک در درجه اول اهمیت قرار داشت.

یافته ها

در این پژوهش، اداره فعال و فیزیولوژیک مرحله سوم زایمان مورد بررسی و مقایسه قرار گرفت. پژوهشگر جهت دستیابی به نتایج دقیقتر، مشخصه های دموگرافیک و مامایی، عوامل مؤثر بر خونریزی پس از زایمان و طول مرحله سوم زایمان و احتیاس جفت و پرده ها را در دو گروه مورد بررسی و مقایسه قرارداد. این عوامل در جداول شماره ۱ و ۲ مشخص گردیده است بطوریکه در جدول شماره ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرهای کمی و در جدول شماره ۲ میانگین و انحراف معیار متغیرهای کیفی مورد

جدول ۳- توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش در دو گروه اداره فعال و فیزیولوژیک بر حسب طول مرحله سوم زایمان

طول مرحله سوم زایمان (دقیقه)	اداره فعال		اداره فیزیولوژیک	
	بلی	خبر	بلی	خبر
۱-۵/۵۹	۲۵ (۵۳/۱۹)*	۶ (۱۲/۷۷)	۲ (۴/۲۶)	۴۵ (۹۵/۷۴)
۶-۹/۵۹	۱۰ (۳۱/۲۸)	۱۴ (۲۹/۷۹)	۳ (۶/۳۸)	۴۴ (۹۳/۶۳)
۱۰-۱۴/۵۹	۵ (۱۰/۶۴)	۱۲ (۲۵/۵۳)	۰	۴۱ (۸۷/۲)
۱۵-۱۹/۵۹	۳ (۶/۳۸)	۷ (۱۴/۸۹)	۰	۵ (۱۰/۶۴)
۲۰-۲۴/۵۹	۱ (۲/۱۳)	۶ (۱۲/۷۷)	۰	۴۲ (۸۹/۳۶)
۲۵-۲۹/۵۹	-	-	۰	۵ (۱۰/۶۴)
≥۳۰	۳ (۶/۳۸)	۲ (۴/۲۵)	۰	۷ (۱۴/۸۹)
جمع	۴۷ (۱۰۰)	۴۷ (۱۰۰)	۰	۰
کلی	۹±۸/۹**	۱۳±۷/۳	۰	۰

* تعداد و (درصد) می باشد.

** میانگین و انحراف معیار است.

جدول ۴- توزیع فراوانی مطلق و نسبی واحدهای پژوهش در دو گروه اداره فعال و فیزیولوژیک بر حسب عوارض مرحله سوم زایمان*

عوارض	اداره فعال		اداره فیزیولوژیک	
	بلی	خبر	بلی	خبر
احتباس جفت	۳ (۶/۳۸)**	۴۴ (۹۳/۶۲)	۲ (۴/۲۶)	۴۵ (۹۵/۷۴)
باقیمانده تکه جفت و یا پرده	۶ (۱۲/۸)	۴۱ (۸۷/۲)	۳ (۶/۳۸)	۴۴ (۹۳/۶۳)
خونریزی	۰	۰	۰	۰
زودرس پس از زایمان	۵ (۱۰/۶۴)	۴۲ (۸۹/۳۶)	۷ (۱۴/۸۹)	۴۱ (۸۵/۴۲)

* هیچ اختلاف معنی داری بین دو گروه مشاهده نشد.

** تعداد و (درصد) می باشد.

جدول شماره ۵ میزان هموگلوبین و هماتوکریت قبل و ۲۴ ساعت بعد از زایمان و تغییرات آنها را در دو گروه اداره فعال و فیزیولوژیک نشان میدهد. در هر دو گروه به صورت جداگانه، بین هموگلوبین و هماتوکریت قبل و بعد از زایمان تفاوت معنی داری وجود داشت ولی هر دو گروه با هم اختلاف معنی داری نداشتند.

جدول شماره ۴ عوارض مرحله سوم زایمان را در اداره فعال و فیزیولوژیک آن نشان میدهد. آزمونهای آماری اختلاف معنی داری را از نظر احتباس جفت، باقیمانده تکه‌هایی از جفت و پرده‌ها پس از خروج جفت و میزان ابتلا به خونریزی زودرس پس از زایمان بین دو گروه نشان ندادند.

جدول ۵- توزیع میانگین و انحراف معیار هموگلوبین و هماتوکریت قبل از زایمان و ۲۴ ساعت بعد از آن و تغییرات این دو مقدار در دو گروه اداره فعال و فیزیولوژیک

نوع آزمایش	اداره فعال		اداره فیزیولوژیک	
	قبل از زایمان	پس از زایمان	قبل از زایمان	پس از زایمان
هموگلوبین (gr/dl)	۱۰۵±۰/۹۲*	۱۰۰/۲۱±۱/۷۷*	۱۱/۶۶±۱/۰۲	۱۰/۳۵±۱/۲۲
هماتوکریت (%)	۲۶/۶۰±۲/۹۳	۳۱/۷۷±۴/۰۶	۲۵/۵۳±۳/۱۰	۳۱/۵۹±۳/۷۷

* میانگین و انحراف معیار است

ندارد ولی این زمان در اداره فعال کوتاهتر از اداره فیزیولوژیک بود (۹ دقیقه در مقابل ۱۳ دقیقه). Nordstorm هم طول مرحله سوم زایمان را در دو گروه ۵۰۰ نفره یکسان گزارش کرد (۱۵ دقیقه در اداره فیزیولوژیک و ۱۴ دقیقه در اداره فعال). در پژوهش او خروج جفت در هر دو گروه یکسان و با زور زدن مادر صورت می گرفت (۶). به نظر می رسد علت تفاوت بیشتر بین طول مرحله سوم زایمان در اداره فعال و فیزیولوژیک پژوهش حاضر نسبت به مطالعه وی، روش انجام زایمان جفت باشد نه اثر دارو. بطوریکه در مطالعه یاد شده علی‌رغم کاربرد دارو در یک گروه و عدم استفاده از آن در گروه دیگر، مرحله سوم زایمان در دو گروه یکسان و تنها با زور زدن مادر صورت گرفت. درحالیکه در مطالعه

در رابطه با عوارض داروی سنتوسینون یافته های پژوهش نشان داد که شایعترین عارضه در گروه فعال پس درد شدید (۳/۳۸ درصد) و سپس پس درد ضعیف (۱/۱۹ درصد) میباشد. در گروه اداره فیزیولوژیک هم شایعترین عارضه، پس درد ضعیف و شدید (۲۹/۷۹ درصد) بود. میزان تهوع و استفراغ در گروه اداره فعال ۴/۳ درصد و در گروه اداره فیزیولوژیک، تهوع ۴/۳ درصد و استفراغ ۲/۱۳ درصد بود. آزمونهای آماری کای دو و فیشر اختلاف معنی داری بین عوارض دارو در دو گروه نشان ندادند.

بحث

یافته‌های پژوهش نشان داد که بین دو گروه اداره فعال و فیزیولوژیک از نظر طول مرحله سوم زایمان اختلاف آماری وجود

تحقیقی که بر روی ۴۲۹ زن کم خطر از نظر خونریزی پس از زایمان انجام دادند گزارش کردند اگرچه میزان خون از دست رفته در اداره فیزیولوژیک بیشتر از اداره فعال بود ولی این اختلاف از نظر آماری معنی دار نبود. آنها نتیجه گرفتند که خونریزی پس از زایمان اولیه بیش از هر چیز به مهارت و تجربه عامل زایمان در رابطه با اداره مرحله سوم زایمان بستگی دارد (۱۲).

اگرچه اداره فعال باعث کاهش میزان خونریزی پس از زایمان می‌گردد ولی میزان احتباس جفت در اداره فعال بیشتر از اداره فیزیولوژیک است (۱۳) و استفاده از داروهای اوكسی توسیک در اداره مرحله سوم زایمان کاری بی‌فایده است (۱۴). در اکثر موارد در مورد زنان کم خطر، می‌توان مرحله سوم زایمان را بدون استفاده از داروهای اوكسی توسیک به نحوی اداره کرد که میزان خونریزی پس از زایمان در حد طبیعی باشد.

نتیجه‌گیری

به نظر می‌رسد علت اختلاف بین نتایج تحقیقات ذکر شده، تفاوت در نحوه انجام کار، زمان تجویز دارو، نحوه زایمان و روش سنجش خونریزی پس از زایمان باشد. پژوهشگر با توجه به مطالعاتی که در این زمینه انجام داده است و با توجه به نتایج ضد و نقیض گزارش شده در این رابطه، انجام پژوهشهای بیشتر را در زمینه مقایسه اداره فعال و فیزیولوژیک مرحله سوم زایمان توصیه می‌کند. با توجه به نتایج این پژوهش لزومی به استفاده پیشگیرانه و روتین از داروی سنتوسینون در اداره مرحله سوم زایمان در زنان کم خطر از نظر خونریزی پس از زایمان نمی‌باشد.

حاضر در گروه اداره فیزیولوژیک جفت با زور زدن مادر و در گروه اداره فعال با روش برانت آندروس (*Khan* و همکاران) خارج گردید.

همچنین بین عوارض مرحله سوم زایمان در دو گروه اختلاف معنی‌داری مشاهده نگردید. ولی میزان ابتلا به خونریزی پس از زایمان اولیه در اداره فیزیولوژیک بیشتر از اداره فعال و میزان احتباس جفت و پرده‌ها در اداره فعال بیشتر از اداره فیزیولوژیک بود.

Sweet میزان خون از دست رفته را در اداره فعال ۵/۹ درصد و در اداره فیزیولوژیک ۱۷/۹ درصد گزارش نمود (۱۰). *Prendivill* و همکاران نیز گزارش کردند که شیوع خونریزی پس از زایمان در اداره فعال ۱۷ درصد بوده است و استفاده روتین از اوكسی توسین، خطر خونریزی پس از زایمان را از ۱۰ درصد به ۶ درصد کاهش می‌دهد (۱۱). در پژوهش *Nordstorm* مشخص گردید که اداره فعال باعث کاهش میزان خونریزی پس از زایمان می‌گردد ولی موارد احتباس جفت در اداره فعال پیش از اداره فیزیولوژیک است، اگر چه این اختلافات از نظر آماری معنی دار نبود (۶).

Thilaganathan و همکاران معتقدند که استفاده از داروی اوكسی توسین میزان خون از دست رفته را در زنان کم خطر کاهش نمی‌دهد. لازم به توضیح است که در این پژوهش میزان خونریزی پس از زایمان به روش تخمینی و سنجش هموگلوبین ارزیابی گردید (۷). *Cecily* و همکاران معتقدند نیازی به اداره فعال مرحله سوم زایمان در زنان کم خطر وجود ندارد. آنها در

References:

1. Bennet VR, Brown LK, Myles A. *Textbook for midwives*. India: Harcourt publisher: 1999.
2. Cunningham F, Norman F, Gant K, Larry C. *Williams Obstetrics*. 21st ed, New York: Mc Graw-Hill: 2001.
3. Scott JR, Disaia PJ, Danforth S. *Obstetric & Gynecology*. Philadelphia: Lippincott: 1999.
4. Rogers J, Wood J, Ayers S. *Active versus expectant management of third stage of Labor. The Hinchingbrook randomized controlled trial*. *The lancet*. 1998; 7: 693-698.
5. Decherney AH, Nathan L. *Current Obstetric & Gynecologic Diagnosis and treatment*, 9th ed. New York: McGraw Hill co: 2003.
6. Nordstorm L. *Routine oxytocine in the third stage of labour-A placebo controlled randomized trial* *Obstetrics and Gynecology*. 1997; 104: 781-786.
7. Thilaganathan B, Cutner A, Beard R. *Management of the third stage of labor in women at Low risk of post partum hemorrhage*. *Eur-J-Obstet-Gynecol-Report-Biol*. 1993; 48: 19-22.
8. Prendivill WJ, Harding JE, Stirrat GM, Elbourne D. *The Bristol third stage trial : Active versus physiological management of third stage of labor*. *BMJ*. 1988; 297: 1295-1300.
9. Khan, GQ, John I, Wani S. *Third stage trial: Oxytocin versus syntometrine in the active management of the third stage of labor*. *Eur. J. Obstetric & Gynecology*. 1995; 158: 144-151.
10. Sweet BR, May S. *Midwifery. A textbook for midwives*. London: Bailliere Tindal: 2001.
11. Prendivill WJ. *The prevention of post partum hemorrhage optimizing routine management of third stage of labour*. *European Journal of Obstetric & Gynecology and Reproductive Biology*. 1996; 69: 19-24.
12. Cecily M. *Postpartum hemorrhage, who is at risk? Midwives chronical*. 1999; 102-106.
13. Begley CA. *Comarison of active and physiologic management of the third stage of labour*. *Midwifery*. 1999; 6: 3-17.
14. Candussi G, Carlomagno G, Luksa V. *Administration of uterotonic drugs at the end of the expulsion. Comparison of the use of oxytocin and ergometrin Maleate*. *Minervagynecol*. 1989; 41: 533-540.